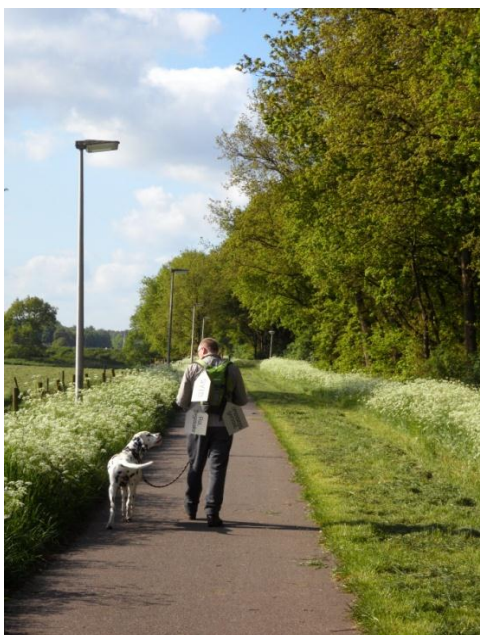

“Eigenlijk zijn wij best bijzonder!”

Armanie, 20 januari 2012

Oplossingsgericht werken met SVIB in de Rebound

Mari van Gelder

Studentnummer: 1358485

Master Special Education Needs

Fontys Opleidingen Speciaal Onderwijs

School Video Interactie Begeleiding.

Opleider: Marjo van Hulten MA

Juni 2012

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	pag. 3 + 4
Samenvatting	pag. 5
Introductie	pag. 6
1. Dezelfde spijt	pag. 7
2. Rebound voorziening	pag. 7
3. Visie op inclusie onderwijs	pag. 7
4. Visie op inclusie bij 'De Tavenu'	pag. 8
5. Aanspreekvormen	pag. 8
6. Sigmund	pag. 8
Hoofdstuk 1 Onderzoeksvraag	pag. 10
1.1 Huidige situatie	pag. 10
1.2 Gewenste situatie	pag. 10
1.3 Waar vindt het onderzoek plaats ?	pag. 11
1.4 Met wie vindt het onderzoek plaats ?	pag. 11
1.5 De onderzoeksvragen	pag. 11
Hoofdstuk 2 Theoretisch onderzoek	pag. 13
2.1 Oplossingsgericht werken	pag. 13
2.1.1 Uitgangspunten oplossingsgericht werken	pag. 13 + 14
2.1.2 Schaalvragen	pag. 14
2.1.3 EARS	pag. 14
2.1.4 Mission Possible	pag. 14
2.2 Hoe kan SVIB hierbij ondersteunend zijn ?	pag. 15
2.3 De rol en houding van de begeleider	pag. 15 + 16
2.3.1 Authenticiteit	pag. 17
Hoofdstuk 3 Onderzoeksmethodologie	pag. 19
3.1 Het quasi-experiment	pag. 19
3.2 Opzet van het praktijkonderzoek	pag. 19
3.3 Waarnemingsmethode voor de dataverzameling	pag. 19
3.4 Belangrijke ethische principes voor praktijkonderzoek (Boerman, 2008)	pag. 20
3.4.1 Vertrouwen, bedrog en zelfbedrog	pag. 20
3.4.2 Zorgvuldigheid en nalatigheid	pag. 20
3.4.3 Volledigheid en selectiviteit	pag. 21
3.4.4 Concurrentie en collegialiteit	pag. 21
3.4.5 Publiceren, auteurschap en geheimhouding	pag. 21

Hoofdstuk 4 Data verzameling, analyse en interpretatie	pag. 23
4.1 Het werkboek MP (Furman & Beumer- Peters, 2010)	pag. 23
4.2 Individuele scores	pag. 24 t/m 28
4.3 Het gezamenlijke overzicht	pag. 29
4.4 Toelichting op de gepresenteerde data met citaten uit de onderzoeksgroep	pag. 29
4.5 SVIB en rol van de begeleider	pag. 29 + 30
Hoofdstuk 5 Evaluatie, interpretatie, conclusie en Aanbevelingen	pag. 32
5.1 Ontwikkeling in de toepassing van oplossingsgerichte Gesprekstechnieken	pag. 33
5.2 Ontwikkelingen ten aanzien van SVIB	pag. 33
5.3 Ontwikkelingen ten aanzien van de rol en houding van de begeleider	pag. 33 + 34
5.4 Dagelijkse praktijk binnen jongerencentrum “de Tavenu”	pag. 35
5.5 Beantwoording van de onderzoeksvragen	pag. 35
Hoofdstuk 6 Nawoord	pag. 37
6.1 Welkom in de ‘wondere wereld’ van oplossingsgericht werken	pag. 37
6.2 Hopamine (Vorst, 2010)	pag. 37
6.3 Aanbevelingen voor nieuwe toepassingen	pag. 37
6.4 Undisclosed desires (Bellamy, 2009)	pag. 37+ 38
Met dank aan	pag. 39
Literatuurlijst	pag. 40 t/m 42
Bijlagen	
A: De stappen van de methode Mission Possible	pag.43
B: De vragenlijst	pag.44
C: Een ingevulde vragenlijst	pag.45
D: Voorbeeld reflectie beelden	pag 46 + 47

Samenvatting

2011 2012
PRAKTIJKONDERZOEK

ONDERZOEKSVRAAG

Wat is het effect van oplossingsgericht begeleiden van jongeren, middels het instrument 'Mission Possible'?

Sub vraag : Hoe kan SVIB ondersteunend zijn bij oplossingsgericht werken?

Sub vraag : Wat betekent dit voor mijn rol als begeleider en welke voorwaarden moet ik aan mijzelf stellen ?

ONDERZOEKSCONTEXT

Vijf jongeren die geplaatst zijn in de rebound voorziening worden begeleid met oplossingsgerichte gesprekken vanuit de methodiek 'Mission Possible'

ONDERZOEKSOPBRENGST

De jongeren die hebben deelgenomen aan het onderzoek geven aan dat zij hun 'Mission Possible' doel allen behaald hebben door te focussen op het doel.

Jongeren kwamen vaak met verrassende en zelf geformuleerde oplossingen.

Door oplossingsgericht werken, SVIB en de rol en houding van de begeleider te verweven en vermengen met elkaar ontstaat een krachtige, positieve en constructieve manier van oplossingsgericht en handelingsgericht coachen.

ONDERZOEKSMETHODEN EN TECHNIEKEN

Het praktijkonderzoek is een quasi - experiment dat gericht is op de oplossingsgerichte aanpak van de jongeren en het ontwikkelen van het oplossingsgerichte, eigen handelen van de School Video Interactie Begeleider.

DISCUSSIE

Zijn de onderzoeksresultaten ook toepasbaar voor jongeren met een vastgestelde 'diagnose'? En zo ja wat zouden dan de extra handreikingen voor de begeleider dienen te zijn ?

NAAM EN CONTACTADRES

Mari van Gelder: mayvdug@hotmail.com

Introductie

1. Dezelfde spijt

(..)

“Als mensen vragen wat me drijft

Dan zeg ik sorry het antwoord blijf ik

je schuldig he, ik weet het ook niet

is het logisch dat ik dit doe

is het toeval is het meer, is het voorbestemd?

(..)

ik kan niet zeggen dat ik nergens spijt van heb

ik had veel dingen anders willen doen, maar ja die tijd is weg

teveel terugkijken belemmert je zicht

gericht op wat er komen gaat, wat het ook mag zijn (yeah)”

(..)

Diggy Dex

(2010)

In december 2009 was er de Rebound Kerstviering. Het was tevens het afscheidsfeest (als coördinator van het samenwerkingsverband) van Henk Janssen. Diggy Dex (Koen) is de zoon van Henk en was de speciale gast. Na de zelfgemaakte lunch beklommen we het podium. Er stonden vele leerlingen samen met Diggy Dex op het podium te beatboxen, rappen, drummen, dansen en zingen. Dit is voor mij een van de meest intense Rebound dagen die ik ooit gehad heb ! Op deze manier kwam ik in contact met Diggy Dex. De bovenstaande tekst geeft op een poëtische wijze mijn ‘drive’ aan, vandaar de keuze om mijn meesterstuk hiermee te beginnen. De laatste twee regels zijn voor mij een tekstuele vertaling van het zoeken naar ontwikkelmogelijkheden in de toekomst.

In dit hoofdstuk geef ik informatie over de Rebound voorziening en mijn visie op inclusie betreffende onderwijs en mijn praktijkplaats. Ik geef uitleg over de aanspreekvormen in dit meesterstuk.

2. Rebound voorziening

Ik ervaar het als een groot goed om werkzaam te zijn binnen de Rebound voorziening. Messing & Wienke (2011) zeggen over de Rebound voorziening dat scholen ontlast moeten worden van gedragsmoeilijke leerlingen, wanneer het schoolklimaat in het geding is en als het arsenaal van leerlingenzorg uitgeput is. De leerling krijgt een nieuwe maar niet vrijblijvende kans aangeboden om binnen een afgebakende periode te bewijzen dat hij binnen het reguliere onderwijs aan zijn toekomst kan en wil werken.

Ik begeleid jongeren en hoor de verhalen en problemen waar zij mee worstelen. Veelal zijn jongeren en hun ouder(s)/ verzorger(s) in een vicieuze probleemcirkel (Beumer- Peeters, 2010) beland rondom de plaatsing bij de Rebound. Om op eenzelfde, vaak probleemgestuurde manier te werken, dient geen doel. Middels de oplossingsgerichte methodiek wil ik met jongeren op zoek naar zelfreflectie (en hun eigen krachten) als belangrijk hulpmiddel om de terugkeer naar het reguliere onderwijs mogelijk te maken.

3. Visie op inclusie onderwijs

Het doel van de Rebound voorziening is terugplaatsing naar de school van afkomst of de keuze van een nieuwe school waar een goede afstemming nodig en mogelijk is. Het is noodzakelijk dat de jongere en vaak ook de school hulpmiddelen dienen te krijgen om de hernieuwde start succesvol te laten verlopen.

Soms heeft een jongere een 'status' als 'Rebounder' of wordt er op school bedreigd met de Rebound als strafvoorziening. De Rebound mag en moet niet op zichzelf staan en jongeren in een uitzonderingspositie plaatsen (Dijkstra, Brakel, Wetter, Logtenberg, 2008). Op school kunnen jongeren een diploma halen en dat is automatisch een doorstroommogelijkheid naar het middelbaar beroepsonderwijs en hiermee meer kans op ontwikkelmogelijkheden en een baan. Als deze ontwikkeling stagneert zijn er minder kansen (voor lager opgeleiden en voortijdig schoolverlaters) met alle maatschappelijke en persoonlijke schade van dien (Spangenberg & Lampert, 2009).

Een diploma halen kan voor een jongere een doel zijn wat erg veraf ligt en een gesprek ter motivatie hierover kan opgepakt worden als een 'preek' en risico op straf waarmee het woord studie een almaar negatievere lading krijgt. Er worden schuldigen aangewezen en zwakke plekken gezocht (Beumer- Peters, 2010). Jongeren willen nu voordeel hebben en het is mede de rol van de begeleider om samen met de jongere te zoeken naar wat studeren nu voor voordeel oplevert en hier een reële en oplossingsgerichte wending aan te geven waardoor de kans op medewerking het grootst is (Le Fevere de Ten Hove, Callens, Geysen, Maene, 2008).

Ik wil graag een actieve deelgenoot zijn aan deze zoektocht.

4. Visie op inclusie bij 'De Tavenu'

Jongerencentrum 'De Tavenu' (waarbinnen de Rebound is gevestigd) biedt jongeren een plaats met aandacht voor ontmoeting en ontspanning en hiermee een klimaat waar zij zichzelf veilig kunnen ontwikkelen. Jongeren voelen zich ontvangen. Verschillen worden geaccepteerd en toch worden jongeren maximaal uitgedaagd (Dijkstra e.a., 2008) Dit middels het ontplooiën en uitvoeren van allerlei activiteiten waarbij jongeren een ruime mate van verantwoordelijkheid dragen (Ginneken, 2006). Na de Rebound tijd kiezen jongeren er regelmatig voor om vrijwilliger te worden bij het jongerencentrum. Op deze manier ontmoeten ze steeds nieuwe leeftijdsgenoten en vertakken en verdiepen het contact (Nelis & Sark, 2009). In de leeftijd van 14 jaar en ouder verkennen jongeren de wereld buiten het huisgezin en deelgenoot zijn van de vrijwilligersgroep van het jongerencentrum zie ik als een waardevolle stap in de groei naar volwassenheid.

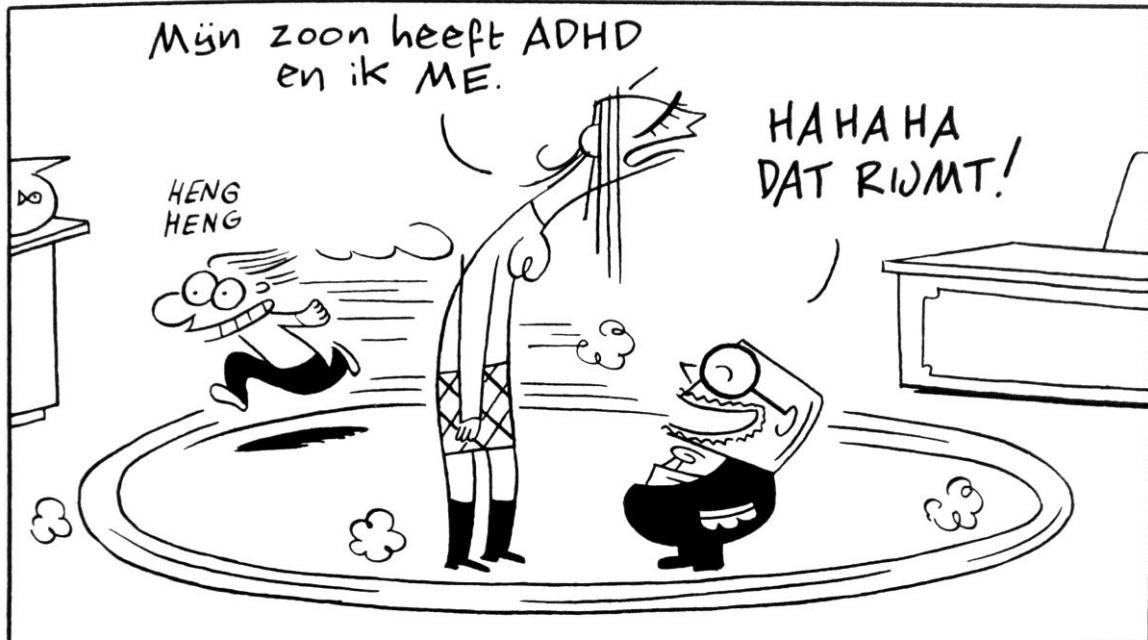
5. Aanspreekvormen

In dit onderzoeksverslag maak ik gebruik van de mannelijke aanspreekvorm. Veelal kan bij het woord hij ook zij gelezen worden. Ik kies voor het woord jongere en niet voor leerling daar ik werk in jongerencentrum 'De Tavenu'. De jongeren die meedoen in dit onderzoek worden aangeduid met gefingeerde namen. Tijdens het onderzoek ontstond een aardig idee van een van de deelnemende jongeren om zelf de gefingeerde naam te kiezen. Ik ervaar dat als een vorm van betrokkenheid bij 'Mission Possible'.

6. Sigmund

Voor elk hoofdstuk zal een strip te zien zijn van Sigmund (Wit, 2009) die voor mij de humoristische personificatie is van een zoekende coach. Ik heb gekozen voor de bundel : 'Sigmund weet wel raad met kinderen'. Humor is een sterk middel dat ik in mijn dagelijkse praktijksituatie vaak en graag inzet (Lieshout, 2009, Kaldenbach, 2011, Wijnberg, 1999, Hollander & Wijnberg, 2010).

In hoofdstuk 1 wordt aandacht besteed aan de probleemstelling en de onderzoeksvragen en leg ik mijn onderzoeksvragen uit.

(Wit, 2009)

Hoofdstuk 1

Onderzoeksvraag

In dit hoofdstuk komen mijn onderzoeksvragen en de ontwikkelingen daaraan voorafgaand aan de orde.

Gedurende mijn opleiding School Video Interactie Begeleiding (hierna te noemen SVIB) ben ik tijdens een van de studiedagen in contact gekomen met oplossingsgericht werken. Ik ben enthousiast geworden en ben mij er meer in gaan verdiepen (Berg & Jong, 2008, Cauffman & Dijk, 2009). Een kennismaking met de methode 'Mission Possible' (hierna te noemen MP) (Beumer-Peeters, 2010) paste in deze zoektocht.

1.1 Huidige situatie

Ik merk vaak dat jongeren die bij de Rebound voorziening geplaatst worden een negatief gevoel hebben. Ze zijn 'van school getrapt.' Dit is vaak gepaard gegaan met de nodige conflicten thuis en op school. Een enkele keer gebeurt het dat een jongere zelf zegt dat hij niet handig gereageerd heeft. Het ontbreekt vaak aan zelfreflectie. Bij de jongere, bij ouders en bij de scholen waar de jongeren vandaan komen. De jongeren kunnen in een vicieuze probleemcirkel (Beumer-Peeters 2010) komen en bij de Rebound hopen de jongeren, ouder(s), verzorger(s) en de school van afkomst dat er binnen dertien weken weer kansen ontstaan om constructief om te gaan met de persoonlijke en de schoolontwikkeling.

1.2 Gewenste situatie

Door mede-eigenaar te zijn van een positieve toekomst en door te werken aan het verwezenlijken van eigen doelen verwacht ik dat de jongeren van de Rebound voorziening meer intrinsieke motivatie opbouwen en met tegenslagen leren om gaan. Ik wil dat jongeren een positief en reëel zelfbeeld ontwikkelen. Ik verwacht dat MP een positieve en opbouwende methodiek is om aan de (toekomst) perspectieven van de jongeren in de Rebound voorziening te werken.

Als begeleider wil ik dat ik mij ontwikkel in de richting van het vierde leerstadium van Maslow (onbewust- bekwaam) (Quak in Heijkant, Quak, Swet, Vloet, Vos Wegen, 2006).

Als ik mijn ontwikkeling 'vertaal' in schaalvragen (Jong & Berg, 2008) denk ik dat ik bij oplossingsgericht werken mijzelf bevind op een drie. Ten aanzien van het inzetten van de basisinteractieprincipes denk ik dat ik een zeven scoor. In de rol van begeleider, denk ik dat ik mij begeef op nummer vijf. De eindmomenten (onbewust – bekwaam) hebben de score tien. Ik zou graag bij genoemde punten op het einde van mijn meesterstuk bij elk onderdeel minstens een punt hoger gekomen zijn.

1.3 Waar vindt het onderzoek plaats ?

Het onderzoek vindt plaats binnen Jongerencentrum 'de Tavenu' wat de thuisbasis is voor de Rebound voorziening. Ik kies ervoor om (nog) niet met MP te werken als vorm van preventie of nazorg. Dit is organisatorisch gecompliceerd omdat ik dan met meerdere partijen (scholen, collega's, zorgcoördinatoren, leerlingbegeleiders) te maken heb.

1.4 Met wie vindt het onderzoek plaats ?

Minimaal drie en maximaal zeven jongeren zullen door mij benaderd worden met de vraag om aan dit onderzoek mee te werken. De jongeren waarmee ik hoop samen te werken, zullen op het moment van onderzoek (januari 2012- april 2012) geplaatst zijn in de Rebound. Dit traject is (over het algemeen) dertien weken en dat geeft mij de tijd om met ieder individu de tijd te nemen om te werken met MP.

Ik kan nu (januari 2012) nog niet precies bepalen hoeveel en welke jongeren betrokken zullen worden bij dit onderzoek, daar ik afhankelijk ben van de geplaatste jongeren in de komende tijd. Zo ook de keuze tussen jongens en/of meisjes. Mijn streven is om vijf jongeren te betrekken bij dit onderzoek en alle bevindingen in het werken met de methode MP in relatie tot deze jongeren in dit praktijkonderzoek te verwerken.

1.5 De onderzoeksvragen

Ik wilde meer verdieping in de combinatie: Oplossingsgericht werken, SVIB en de rol van de begeleider.

De volgende onderzoeksvragen zijn gegroeid:

Wat is het effect van oplossingsgericht begeleiden van jongeren, middels het instrument 'Mission Possible'?

Sub vraag 1 : ***Hoe kan SVIB ondersteunend zijn bij oplossingsgericht werken?***

Sub vraag 2 : ***Wat betekent dit voor mijn rol als begeleider en welke voorwaarden moet ik aan mijzelf stellen ?***

In het volgende hoofdstuk ga ik beschrijven wat oplossingsgericht begeleiden is. Ik leg uit wat de rol van SVIB is en aan welke vaardigheden een begeleider moet voldoen.

En in dit hapje zit een lading
springstof die groot genoeg is
om dit hele huis weg te vagen
en de enige manier om dat te
voorkomen is als jouw maagsappen
binnen tien seconden de ontsteking
onschadelijk maken.

(Wit, 2009)

Hoofdstuk 2

Theoretisch onderzoek

In hoofdstuk 2 wordt de theorie beschreven over oplossingsgericht werken beschreven, hoe SVIB ondersteunend kan zijn in deze manier van werken en wat de rol en houding van de begeleider dient te zijn.

2.1 Oplossingsgericht werken

In deze paragraaf komen diverse uitgangspunten van oplossingsgericht werken aan bod. De onderdelen schaalvragen, EARS en Mission Possible komen uitgebreider aan bod daar deze in directe relatie staan met de onderzoeksvraag.

“Oplossingsgericht denken is een krachtige, praktische en in de praktijk bewezen aanpak voor positieve veranderingen bij mensen, team en organisaties. U focust op oplossingen in plaats van op problemen, op de toekomst in plaats van op het verleden. Op wat goed gaat in plaats van wat fout gaat” (Jackson & McKergow, 2002) .

Het is niet zo dat problemen uit de weg gegaan moeten worden, praten over problemen is een manier om dichterbij elkaar te komen. Een taak van de begeleider is luisteren en adequaat interveniëren (Cauffman & Dijk, 2009).

Enkele voorbeelden van probleemgestuurde interventies zijn: Wanneer ontstond het probleem ? Wat liep er fout ? Wat ging er niet ? Waarom werd het erger ? Bij het analyseren van een probleem en onderliggende oorzaken wordt er al snel iemand schuldig verklaard waarbij die persoon zich genoodzaakt voelt zich te verdedigen. Furman in Beumer – Peters (2010) noemt dit de vicieuze probleemcirkel.

Enkele voorbeelden van oplossingsgerichte interventies zijn: Zijn er momenten dat het minder voorkomt ? Hoe houdt het op ? Wat doe je dan anders ? Wat helpt je ? Wie helpt je? Belangrijke ‘bijwerkingen’ van de oplossingsgerichte vragen is dat mensen zich realiseren dat eigen oplossingen werken, dragen bij aan zelfvertrouwen en er is geen ‘weerstand’. De oplossingen komen van henzelf (Le Fevere de Ten Hove, e.a., 2008). Denken, voelen en willen (kernkwaliteiten) vallen nagenoeg samen en men is gefocust op een doel, thema of taak. In dit proces is er een actievere lichaamshouding. Zo kan er ‘flow’ ontstaan (Korthagen & Lagerwerf, 2008). Flow is besmettelijk, voor degene die begeleid wordt en voor de begeleider.

2.1.1 Uitgangspunten oplossingsgericht werken

Volgens Beumer-Peters (2010) zijn de volgende uitgangspunten belangrijk. Er is altijd ontwikkeling, aanwijzingen voor oplossingen zijn aanwezig, herkennen ervan is een weet. Er is geen speciale ‘goede’ manier om te kijken. De jongere stelt zelf zijn doel en bezit en kiest de benodigde hulpbronnen. Een kleine verandering kan een groot effect hebben.

Om tot een doel te komen, moeten er vragen gesteld worden. Dat voorkomt tevens dat de begeleider zelf veel aan het woord is (Cauffman & Dijk, 2009).

Oplossingsgericht taalgebruik is meestal positief en gericht op hoop. Taal wordt zorgvuldig gebruikt, niet alleen de woordkeus maar ook de non verbale communicatie zoals expressie van het gezicht en de lichaamshouding. Lichaamstaal en gesproken taal zijn afhankelijk van elkaar. De gesproken taal geeft niet alleen de volle betekenis van wat iemand zegt en datzelfde geldt voor lichaamstaal (Fast, 1990).

2.1.2 Schaalvragen

Het stellen van een schaalvraag is een oplossingsgerichte gesprekstechniek. (Le Fevere de Ten Hove e.a.2008, Cauffman & Dijk, 2009, Jong & Berg, 2008, Beumer-Peters, 2010) Met het gebruik van de schaalvraag leren jongeren verschillen zien zoals 'niet allemaal slecht of allemaal goed'. Met schalen leidt de begeleider jongeren naar het te bereiken doel. Het niveau van de schaal is subjectief en tegelijkertijd maakt het de jongere duidelijk dat hij nog bezig is en wordt de begeleiding niet vrijblijvend. Schalen zijn gebruiksvriendelijk. De jongere en de begeleider krijgen veel waardevolle informatie en kunnen op elkaar afstemmen.

2.1.3 EARS

Als de jongere vertelt over een uitzondering of een kleine verandering, is het de taak van de begeleider om dit gedetailleerd te bevragen en uit te vergroten. In Berg & Jong (2008) is aan deze manier van concretiseren van de uitzondering of de verandering het letterwoord EARS voor gegeven. E is *eliciting* (ontdekken) van de uitzondering. A is *amplifying* (uitvergroten). De jongere vertelt over het verschil en zijn rol hierin. De R staat voor *reinforcing* (versterken). Hier kan een compliment gegeven worden. De letter S staat voor *Start Again*. De begeleider vraagt wat er nog meer beter is.

De begeleider geeft ruimschoots complimenten. Hij laat zien dat er aandacht is voor de ander en geeft de jongere vertrouwen in een goede samenwerking. Volgens Cauffman & Dijk (2009) mag er verwacht worden dat de jongere meer inzet toont om de gewenste veranderingen in te zetten. Het is belangrijk dat complimenten doel treffen. Een begeleider moet menen wat hij zegt en authentiek en respectvol zijn. Complimenten moeten relevant zijn en gebaseerd op de realiteit.

2.1.4 Mission Possible

"Mission Possible" (hierna te noemen MP) is een programma dat bestaat uit elf stappen of taken die jongeren kunnen helpen doelen te stellen en deze ook waar te maken. "Werken met MP is een leerervaring die het vervullen van dromen en het bereiken van doelen stukken makkelijker maakt" (Beumer-Peters, 2010 p.17). Mission Possible heeft vijf grondbeginselen die niet noodzakelijkerwijs chronologisch zijn.

- 1 Eigenaarschap: Het doel is helder en van de jongere.
- 2 Waardevol; Voordelen zien.
- 3 vertrouwen: Groeiend zelfvertrouwen.
- 4 Succes waarnemen: Positieve ontwikkelingen ervaren.
- 5 Reageren op tegenslag: Een goede voorbereiding daarop.

2.2 Hoe kan SVIB hierbij ondersteunend zijn ?

SVIB bestaat uit een vijftal basisinteractieprincipes (Heijkant & Wegen, 2000) die gebaseerd zijn op de kenmerken van geslaagde communicatie zoals ze genoemd worden door Dekker & Biemans (1994): Initiatief volgen, ontvangstbevestiging, instemmend benoemen, beurt verdelen en leiding geven. Hieronder worden de begrippen nader uitgewerkt.

Zowel de leerkracht als de gesprekspartner moeten volgbaar zijn. Lieshout (2009) doelt hiermee op de structuur van de activiteit en een duidelijk begin- en eindpunt. De begeleider moet ook volgen of de jongeren weten wat van hen verwacht wordt. Beide gesprekspartners moeten van elkaar weten dat de (verbale en non-verbale) taal en signalen overkomen zoals ze bedoeld zijn. Dan is er sprake van effectieve basiscommunicatie. Heijkant en Wegen (2006) spreken in het geval van onderwijs en begeleiding van effectieve leerkrachtcommunicatie waarvoor de vijf basisinteractie principes in het gesprek moeten worden toegepast.

De principes volgen en ontvangen zijn belangrijk voor basiscommunicatie met jongeren. Om de jongeren goed te kunnen begeleiden, moeten initiatieven van hen ontvangen worden. Hieruit ontstaan vervolgvragen en hierdoor kan verdieping plaatsvinden. De jongeren voelen zich gehoord. Het principe leiding geven is belangrijk om het gesprek te coachen; te ordenen, te herstructureren en zaken met elkaar in verband te brengen (Heijkant in Heijkant, Quak, Swet, Vloet, Vos, Wegen, 2006). In de fase van twaalf jaar en ouder (de onderzoeksgroep in dit verslag) gaat overleg een belangrijk aspect van communicatie vormen.

Benoemen van het gedrag van de ander kan letterlijk gedaan worden (zonder subjectieve interpretaties, kritiek of verwijten) en vervolgens benoemen welk gevoel dat gedrag bij jou oproept. Wederom benoemen hoe de begeleider het graag anders wil, meningen delen en samen een oplossing zoeken (Lieshout, 2009). Het kan moeilijk zijn in de gesprekken met jongeren om daadwerkelijk op hun niveau af te stemmen. Dit kan te maken hebben met enerzijds het spanningsveld van leidinggeven aan de communicatie en anderzijds het volgen van de jongere als volwaardige gesprekspartner (Otter & Haasen, 2004).

In het vragen en luisteren speelt het principe beurtverdeling een rol. In geslaagde interactie zien we een patroon: opening, uitwisseling en afsluiting (Heijkant & Wegen, 2000). Delfos (2007) heeft een simpele regel: "Laat de ander praten". "Zelf minder praten, minder vaak en minder lang, is bevorderlijk om de ander zich te laten uiten en het gesprek als positief te ervaren" (p.125).

2.3 De rol en houding van de begeleider

In deze paragraaf wordt beschreven wat de rol en houding van de begeleider moet zijn waarbij een accent ligt op deze specifieke doelgroep.

Delfos (2007) stelt dat de puber wil hij tot een dialoog komen zijn hersenen op 'aan' dient te zetten. De puber moet als gesprekspartner uitgenodigd worden tot communiceren en vervolgens tot nadenken. De begeleider dient de ' vervanger' te zijn van de prefrontale cortex. Deze is bij de puber nog te onrijp. (Deze hersenfunctie zorgt voor plannen, organisatie, morele kaders en grenzen van de puber en

ontwikkelen zich niet met dezelfde snelheid) (Crone, 2008, Swaab, 2012, Nelis & Sark, 2009).

Een belangrijke element in deze is de houding van de gesprekspartner. De attitude moet er een zijn van respect en bescheidenheid. Het stimuleren tot vertellen moet een grondhouding zijn van de begeleider. Dit activeren ontstaat door vragen te stellen en vervolgens door te vragen. De begeleider moet met het doorvragen tot de kern komen en gericht zijn op het belang van de ander. Het contact wordt zoveel beter als de begeleider waardering uit voor het inzicht dat verkregen wordt door het uiten van het denkproces van de jongere. De begeleider neemt een houding aan waarin hij altijd in staat is om 'te worden geïnformeerd'. Jong en Berg (2008) noemen dit de niet-weten- houding.

Kaldenbach (2007) schrijft over straatcultuur, waaruit veel van de Rebound-jongeren afkomstig zijn, dat respect wezenlijk is om contact te maken en behouden.

Straatcultuur mag gezien worden als een cultuur waarin jongeren als gehele groep een anti-gezag gedrag vertonen gedurende een lagere tijd. Kaldenbach adviseert om: vriendelijk en duidelijk te zijn, liefde, regels, warmte en autoriteit te geven.

Lieshout (2009) schrijft dat de relatie essentieel is voor een optimale ontwikkeling. Jongeren moeten gezien, gehoord, gekend en erkend worden. Een goede relatie heeft ook aandacht, warmte, interesse, betrokkenheid en een goede controle in zich.

Kaldenbach (2011) stelt enkele basisgevoelens van een anti-schoolse houding zoals: oppositie, dwars, tegenzin, wrok, afwachtend en op zijn hoede. Terwijl de leerkracht een pro-schoolse houding (identificatie met de leerstof, toegewend in harmonie met de leerkracht en het doel van de les) verwacht en wenst. De beleving van jongeren is vaak negatief gekleurd. De plaatsing in de Rebound is nodig om een constructieve bijdrage te geven aan de eigen ontwikkeling (Messing & Wienke, 2011). Afstemming op de doelgroep is noodzakelijk. Er is een goede vertrouwensrelatie tussen de begeleider en de jongere nodig als voorwaarde voor het voeren van gesprekken. Deze gesprekken dragen bij aan het ontstaan en het behoud van de vertrouwensrelatie (Otter & Haasen, 2004).

Humor (niet sarcastisch of cynisch) is een sterk middel. Lachen vermindert spanning en kan patronen doorbreken door onverwachte en fantasieprikkende reacties.

Tijdens een lachbui stijgt de productie van endorfine in de hersenen. De hersenen worden geactiveerd (Lieshout, 2009, Kaldenbach, 2011, Wijnberg, 1999). Het aspect humor uit het provocatief coachen (Hollander & Wijnberg, 2010) is van belang als interventie.

Cauffman & Dijk (2009) schrijven dat aandacht en respect authentiek moeten zijn. Er kan en mag geen sprake zijn van gemaaktheid en geveinsde interesse. Een jongere heeft een 'ingebouwde' radar hiervoor. Authentiek zijn betekent ook dat de begeleider en jongere aansluiten op elkaars belevingswereld. Respect tonen is iets anders dan klakkeloos honoreren wat de jongere doet en zegt. Respect is tonen dat de begeleider erkent dat de jongere een probleem heeft en dat dat de aanleiding is om contact te zoeken.

De begeleider wekt 'hoop' op. De begeleider spreekt de jongere aan op sterke punten en bouwt een werkrelatie op.

2.3.1 Authenticiteit

De begeleider werkt vanuit zijn kernkwaliteiten die niet van buitenaf aangeleerd zijn (Korthagen & Lagerwerf, 2008). Authenticiteit is een kernkwaliteit. De authentieke begeleider is geloofwaardig in hoe hij zich positioneert in zijn omgeving, in gedrag en handelen (Intuition Company, 2008 in Otter, Dreissen, Duin, Düren, Haasen, Hulten, Jespers, Paardekooper, Wegen, 2009). Authenticiteit is echtheid. Vanuit deze echtheid kan 'flow' ontstaan (Csikszentmihaly, 2007) gedurende het gesprek met de jongeren. Flow kan bereik worden als 'denken, voelen en willen' van binnenuit met elkaar in beweging komen en zich tezamen vanuit een open betrokkenheid naar buiten richten (Otter e.a., 2009). Rogers (1982) zegt dat de begeleider een directe, persoonlijke ontmoeting aangaat met de lerenden, waarbij hij hen van mens tot mens ontmoet. De begeleider is wat hij is.

In dit hoofdstuk zijn de sleutelbegrippen van dit onderzoek verkend vanuit de literatuur. In hoofdstuk 3 wordt de onderzoeksmethode beschreven en informatie gegeven over de manier van dataverzameling.

(Wit, 2009)

Hoofdstuk 3

Onderzoeksmethodologie

In dit hoofdstuk wordt de onderzoeksmethode onderbouwd en tevens uitleg gegeven over het verzamelen van de benodigde data. Daarnaast is er uitleg over enkele belangrijke ethische principes bij het doen van onderzoek (Boerman, 2008).

3.1 Het quasi-experiment

Het type onderzoek genaamd quasi-experiment vormt in dit onderzoek de leidraad en is gericht op de vraag of een bepaalde aanpak, in dit geval de oplossingsgerichte aanpak, effectief is. Het quasi-experiment heeft een minder sterke bewijskracht (Harinck, 2009) mede omdat schaalvragen subjectief 'gekleurd' zijn (Le Fevere de Ten Hove e.a., 2008). In de onderzoeksvraag wordt ook een verband onderzocht in de ondersteuning van SVIB en de rol en houding van de begeleider. Het onderzoek is bedoeld om de effecten te bestuderen die gesteld zijn in de onderzoeksvragen zoals deze zijn beschreven in hoofdstuk 1.

Er is voor dit onderzoek geen controlegroep. De directe aanleiding daarvoor is het aantal jongeren dat op het moment van de uitvoering van het onderzoek (januari-maart 2012) binnen de Rebound geplaatst is. Er is een onvoldoende aantal jongeren om en een onderzoeksgroep en een controlegroep samen te stellen.

3.2 Opzet van het praktijkonderzoek

Het onderzoek is een praktijkonderzoek omdat het gericht is op het eigen handelen van de begeleider en de situatie waarin dat handelen plaats vindt (Harinck, 2009). De jongeren uit de onderzoeksgroep zijn geplaatst binnen de Rebound. Er doet een vijftal jongeren mee. Zij worden per individu gevraagd om deel te nemen. Er vinden per jongere vier gesprekken plaats. Per keer reflecteert de begeleider op zijn rol in de interventies die bij het oplossingsgericht werken horen (Beumer-Peeters, 2010, Fevere de Ten Hove e.a., 2008, Cauffman & Dijk, 2009, Berg & Jong, 2008). Volgens Kallenberg, Koster, Onstenk en Scheepsma (2007) is er sprake van een praktijkonderzoek als er aan verschillende criteria wordt voldaan. De leervraag is een handelingsvraag en hierin zijn de onderzoeker en onderzochte dezelfde. De kennis en daarmee het handelen worden vertaald naar de eigen situatie vanuit gefundeerde inzichten. De onderzoeker heeft de wil en intentie om het eigen handelen te verbeteren.

3.3 Waarnemingsmethode voor de dataverzameling

In deze paragraaf worden de verschillende waarnemings- en meetmethodes vermeld.

Er worden vragen gesteld aan de jongere vanuit het instrument MP (Beumer-Peeters, 2010, bijlage A). De basis voor de gespreksvoering is beschreven in hoofdstuk twee onder de rol en houding van de begeleider en de ondersteuning van SVIB. Gesprekken vinden plaats in een (afgesloten) ruimte in jongerencentrum 'de Tavenu' waar een informele sfeer heerst. Het observeren van de jongere en de begeleider gebeurt door het maken van enkele opnames van deze gesprekken. Deze

gesprekken worden door de onderzoeker geanalyseerd vanuit de basisinteractieprincipes voor geslaagde communicatie (Heijkant & Wegen, 2000, Dekker & Biemans, 1994) en middels de theorie van het oplossingsgericht werken (Beumer-Peters, 2010, Le Fevere de ten Hove e.a., 2008, Cauffman & Dijk, 2009, Jong & Berg, 2008).

Observeren is een methode om informatie te verzamelen over het gedrag van jongeren en de rol van de begeleider met behulp van de zintuigen (Kallenberg e.a., 2007). In dit onderzoek is sprake van een participerende observatie. De onderzoeker verzamelt het materiaal over de eigen positie in de betrokken groep en observeert de acties van de jongeren (en zichzelf), interpreteert deze gedragingen en beschrijft de observaties (Kallenberg e.a., 2007). De reflectiecyclus van Korthagen & Lagerwerf (2008) wordt door de begeleider gehanteerd voor zelfreflectie.

Er zijn per jongere vier gesprekken. Een intakegesprek, twee vervolgesprekken en een eindgesprek waarbij een door de onderzoeker samengestelde (eind) vragenlijst ingevuld wordt (bijlage B). De antwoorden van jongeren zijn kwalitatieve gegevens die gemeen hebben dat deze niet zo gemakkelijk te verwerken zijn (Harinck, 2009). De gesprekken hebben als basis het te ontwikkelen persoonlijk leerdoel van de jongeren en deze leerdoelen zijn divers van aard. In elk gesprek zal in elk geval de schaalvraag (en bijbehorende vorderingen) ter sprake komen. De ontwikkelingen van de schaalvragen zijn middels een statistische tabel te scoren en daarmee kwantitatieve gegevens (Harinck, 2009).

3.4 Belangrijke ethische principes voor praktijkonderzoek (Boerman, 2008).

3.4.1 Vertrouwen, bedrog en zelfbedrog

De deelnemende jongeren zijn voor het onderzoek begon individueel geïnformeerd over het onderzoek. Er is verteld wat het voordeel voor hen (ook genoemd "voordelen voor jou" uit het werkboek Mission Possible stap twee pagina 14 (Furman & Beumer-Peters, 2010) is alsmede het doel van de onderzoeker. De ouder(s)/verzorger(s) zijn middels een algemene brief op de hoogte gesteld over het verbeteren van de onderwijs- leersituatie middels video-opnamen. De ouder(s)/verzorger(s) konden contact opnemen met de onderzoeker over deze brief wat geen van hen gedaan heeft.

In dit onderzoeksverslag staan alle bronnen vermeld. Er is tevens een literatuurlijst opgenomen.

3.4.2 Zorgvuldigheid en nalatigheid

Met de vijf deelnemende jongeren is besproken dat het werken met MP (Beumer-Peters, 2010) een onderdeel is van het Rebound studieprogramma. De gesprekken vinden plaats binnen de tijden van het lesrooster. Een van de jongeren kwam met het idee om een zelfgekozen naam te gebruiken om op deze manier zichzelf te anonimiseren. Dit idee is overgenomen door alle deelnemende jongeren.

Bij de intake is mondeling afgesproken dat alleen de jongeren, eventueel ouder(s)/verzorger(s) en de onderzoeker inzage krijgen in het 'eigen' MP -werkboek (Furman & Beumer-Peters, 2010). Het werkboek is het logboek en de rode draad tijdens dit onderzoek als het gaat om hetgeen geschreven wordt. Als er niet gewerkt wordt in het werkboek is het in bewaring bij de onderzoeker.

3.4.3 Volledigheid en selectiviteit

Werken met MP (Beumer-Peters, 2010) is mede gebaseerd op de eigenheid van jongeren. Bij de supervisiebijeenkomst op 15 februari 2012 in Tilburg is door de onderzoeker de vraag ingebracht of ook het taalgebruik en 'logica' van jongeren beschreven mag of moet worden. Zo kan het zijn dat er een citaat wordt gebruikt met daarin schuttingtaal. Als het een citaat betreft mag deze gebruikt worden in de supervisiegroep gesteld.

De onderzoeker dient met het principe 'leiding geven' (Heijkant & Wegen, 2000) ordening aan te brengen en te houden in de gesprekken en ervoor te zorgen dat de gesprekken volgens de structuur van MP (Beumer-Peters, 2010) doelmatig verlopen en de doelgerichtheid van het gesprek bewaard wordt. De onderzoeksgegevens zijn alleen gebaseerd op dit onderzoek met deze onderzoeksgroep. Waar mogelijk wordt gebruik gemaakt van triangulatie. De gegevens zijn alleen geldig voor dit onderzoek en er mogen uit deze gegevens slechts 'voorzichtige' conclusies getrokken worden. Deze conclusies zijn niet bindend of algeheel representatief.

3.4.4 Concurrentie en collegialiteit

In de supervisiegroep met vier medestudenten worden op de vastgestelde data de vorderingen en knelpunten besproken en afgestemd. Er is met regelmaat contact met de docente van Fontys Hogeschool over de vorderingen van het onderzoek. De onderzoeker heeft drie externe critical friends benaderd die op vooraf afgesproken punten feedback geven op conceptversies van het onderzoek.

3.4.5 Publiceren, auteurschap en geheimhouding

Indien wenselijk kan het onderzoek gepubliceerd worden voor ontwikkeling van beroepsgroepen in het 'algemeen'. Er worden na afloop van het onderzoek enkele exemplaren van het onderzoek aan collega's binnen het samenwerkingsverband en aan de directie van jongerencentrum 'de Tavenu' aangeboden.

In hoofdstuk vier worden de verzamelde kwalitatieve en kwantitatieve data beschreven en gepresenteerd.

(Wit, 2009)

Hoofdstuk 4

Data verzameling, analyse en interpretatie

In dit hoofdstuk wordt de verzamelde data weergegeven. Er staan gegevens in over de doelen van de jongeren en hun manier van werken naar deze doelen toe middels het oplossingsgerichte werken met MP. Er worden gegevens uit de eindgesprekken beschreven. Per jongere is er een grafiek te zien over de ontwikkeling van de schaalvragen en er is een totaalgrafiek betreffende de ontwikkeling in puntenscores van de schaalvragen. En ook worden de ervaringen beschreven vanuit de methodische analyses van de opnames van de begeleider.

4.1 Het werkboek MP (Furman & Beumer- Peters, 2010)

De oplossingsgericht benadering van de jongeren in het werkboek van MP bestaat uit elf stappen. In dit onderzoek worden alleen de stappen beschreven die een directe relatie hebben met de onderzoeksvraag zoals beschreven in hoofdstuk 1. De stappen doel (1), voordelen (2), support (3), vertrouwen (5), schalen (7), actie (8) en tegenslag (10) worden benoemd. Er staan gegevens in vanuit het intakegesprek waarbij met name het doel van MP duidelijk dient te zijn voor jongere en begeleider. De rode draad van de intake zijn de stappen uit het MP-werkboek. Als de doelen duidelijk zijn, worden er concrete acties (stap 8, p. 31) afgesproken. Deze stappen worden chronologisch beschreven. Er staan sleutelwoorden in vanuit het tweede en derde gesprek. In dit onderzoek is ervoor gekozen om de sleutelwoorden weer te geven met het woordgebruik van de jongeren (lees citaten). De sfeer van het oplossingsgericht werken is informeel en de samenwerking tussen jongere en begeleider is gelijkwaardig (Beumer-Peters, 2010).

De uniforme vragenlijsten (bijlage B) zijn afgenomen op 22 en 23 maart 2012. Er is binnen de Rebound een in- en doorstroom van jongeren. Op 22 en 23 maart was de onderzoeksgroep in zijn geheel en waarschijnlijk voor het laatst in deze samenstelling aanwezig. De antwoorden van de jongeren op de vragen vat de onderzoeker in sleutelwoorden samen vanuit zijn taalgebruik. De vragen zijn verdeeld in twee categorieën: MP en de rol van de begeleider (beide in directe relatie tot de onderzoeksvraag). Ter illustratie van het onderzoek is een van de ingevulde vragenlijsten bijgevoegd in bijlage C.

Per jongere is een tabel opgenomen met daarin de scores van hemzelf betreffende de schaalvragen. Door de inzet van de verschillende meetinstrumenten (triangulatie) worden de onderzoeksgegevens versterkt.

Na de vijf individuele scores is een tabel te zien waarin de scores op de schaalvragen van de vijf jongeren die gevolgd zijn tijdens dit onderzoek verzameld zijn.

4.2 Individuele scores

Armanie (jongen, 15 jaar)

Doel

“School zoeken”

Voordelen

“Certificaten en rust voor mijzelf en ouders”

Support

“Ouders, mentor en begeleider”

Vertrouwen

“Ik zet mijzelf ervoor in”

Tegenslag

“Opnieuw proberen”

Acties

“Minder opgefokt reageren als het tegen zit”

“Scholen besproken met mentor”

“Metaallessen op MET praktijkschool”

“Met papa en mama gesproken over verschillende scholen”

Eindgesprek

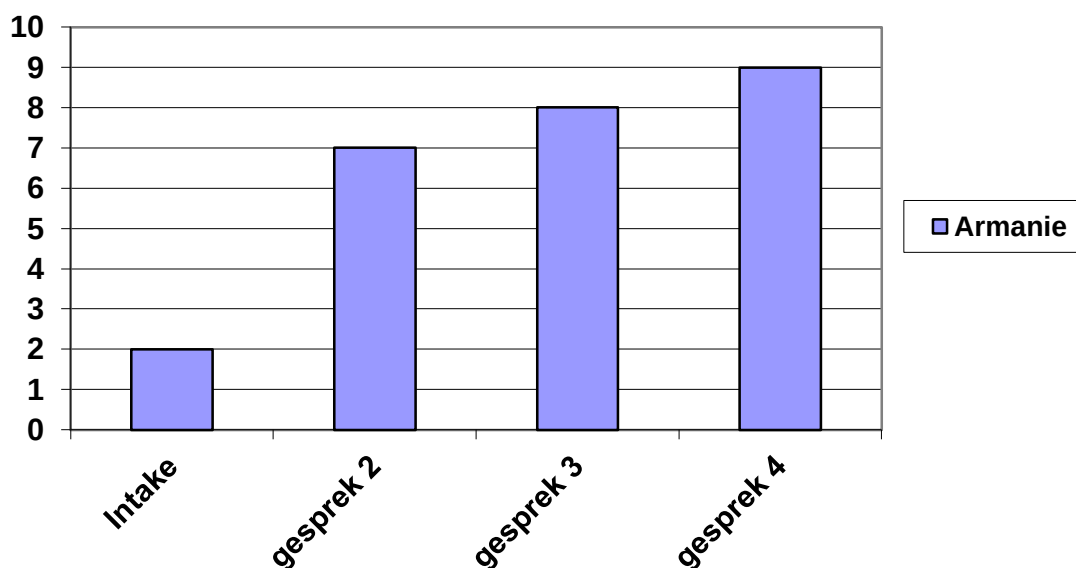
MP

Armanie heeft bereikt wat hij wil.

Door MP is Armanie meer gaan nadenken en vond het rustig om hiermee te werken.

Begeleider

Armanie vond het gebruik van humor wel leuk en vond het fijn dat de begeleider rustig bleef.

Raquelle (meisje, 14 jaar)

Er zijn vijf MP gesprekken geweest met Raquelle en begeleider.

Doel

“Normale woorden gebruiken als ik boos ben of met vrienden ben”

Voordelen

“Je krijgt een normale reactie terug en je kwetst ze niet”

Support

“Papa en mama want die schelden ook niet. Een goede vriendin zit 24/7 op twitter en zegt dan “Let op je woorden” als ik scheld”

“Vertrouwen”

“Bij papa thuis wordt niet veel gescholden”

Tegenslag

“Weet ik niet”

Acties

“Niet hardop schelden maar dit in mijzelf doen”

“Niet met kanker schelden dat doet mensen pijn, godverdomme is beter”

“Liever kut gebruiken, dat is korter”

“Niet meer in elke zin kut gebruiken”

“Oppaskind (8 jaar) corrigeren met schelden kan toch niet voor zo’n kleine? “

“Als ik niet meer scheld, ben ik Raquelle niet meer (scheldloos). Beter doel is niet meer in het openbaar schelden”

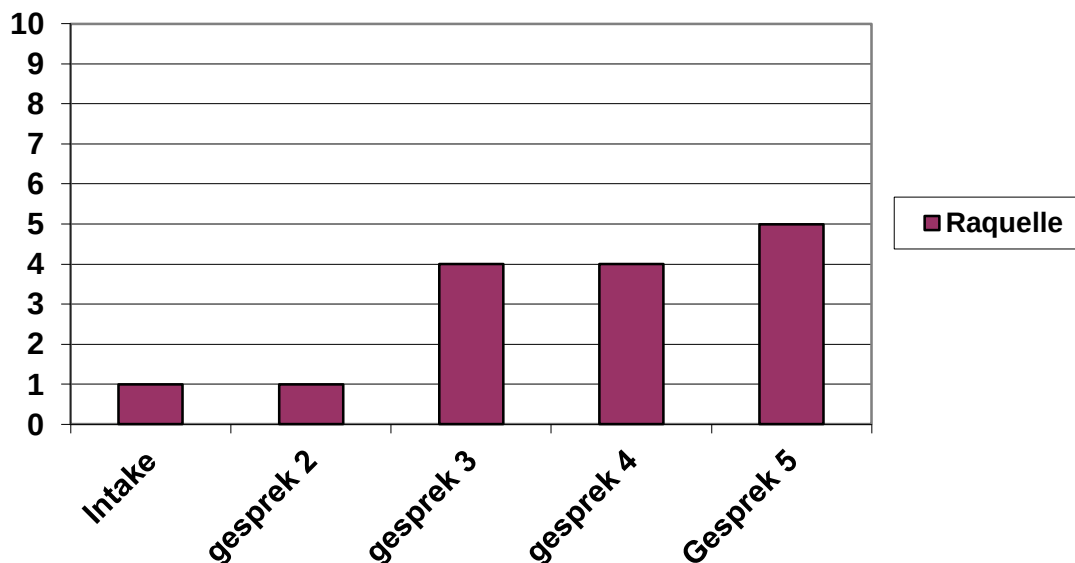
Eindgesprek

MP

Raquelle vindt dat ze haar doel “zo goed als” bereikt heeft. Raquelle was zonder MP niet op dit doel gekomen.

Begeleider

Als Raquelle van 3 naar 4 wilde gaan en dit lukte niet zo goed heeft de begeleider haar geholpen. Raquelle hoefde niet alleen te werken aan haar doel.

Barend (jongen, 14 jaar)

Doel

"Terug naar school"

Voordelen

"Geen gezeik en ik maak mijn ouders trots"

Support

"Ouders en beste vriend"

Vertrouwen

"Mama gelooft in mij dat heb ik op de Rebound laten zien"

Hulpbronnen

"Ik heb al kunnen laten zien dat ik niet in discussie ga en geen grote mond heb"

Tegenslag

"Rustig blijven en nadenken"

Acties

"Meer nadenken voor ik iets doe, luisteren is het moeilijkst"

"Trots op rustige reactie bij een incident met begeleider"

"Minder kloten hierdoor meer humor en grapjes"

"Makkelijker straf van begeleiders kunnen accepteren"

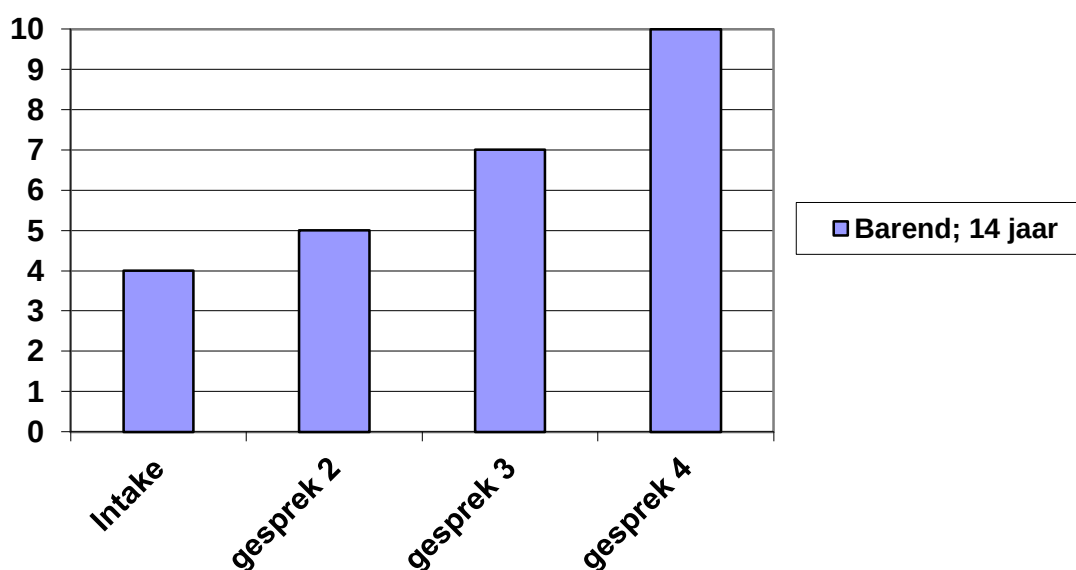
Eindgesprek

MP

Barend is tevreden over MP want hij gaat in mei terug naar de school van herkomst. Praten over zijn doel vond Barend prettig en hierdoor is zijn doel ook eerder bereikt. Een voordeel van MP is dat Barend overzicht had.

Begeleider

Barend vond het fijn dat de begeleider iemand is die hij kent want hierdoor vertelt hij meer. Barend heeft geen tips voor de begeleider.

Roel (jongen, 16 jaar)

Doel

"Op een rustige en normale manier reageren"

Voordelen

"Thuis een betere band en op school minder problemen"

Support

"Gezin thuis"

Vertrouwen

"Doorzettingsvermogen"

Tegenslag

"Weten dat het fijn is om het doel te bereiken"

Acties

"Ik wilde met een brommertje rijden, dat mocht niet. Naar boven gegaan en de bui even laten zakken daarna wat relaxter gesproken met papa en mama"

"Ik mocht niet naar een neef toe, toen maar thuis met de Playstation gespeeld. Sfeer hierna thuis ook relaxter. Gepraat en toegegeven"

"Laatste tijd niet meer van die ruzietjes"

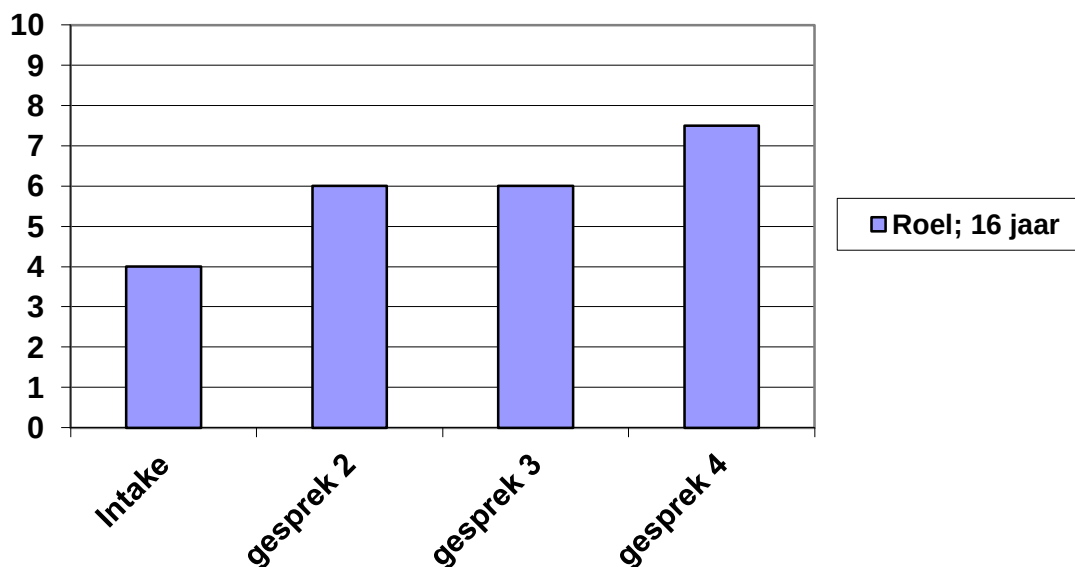
Eindgesprek

MP

Doel voor een deel gehaald want Roel kan nu rustiger reageren, soms ook niet. Het fijne van MP was dat Roel er eerst niet zo mee bezig was en nu wel, daardoor is het doel ook meer bereikt. Roel vond het fijn dat hij zelf zijn eigen manier mocht kiezen.

Begeleider

De begeleider gaf Roel vertrouwen dat hij het doel kon halen en hij nam er rustig de tijd voor.

Taylor (meisje, 16 jaar)

Doel

“Piano spelen en erbij zingen”

Voordelen

“Als ik mijn emoties in muziek kwijt kan hoeft ik niet meer te blowen”

Support

“Mijn moeder en zangleraar”

Vertrouwen

“Aanleg (volgens anderen)”

Tegenslag

“Verder oefenen”

Acties

“Op You Tube (“How to play Adele”) gekeken naar pianospel en zang. Dit naspelen en erbij zingen”

“In de geluidsstudio van “De Tavenu” twee dvd opnames gemaakt van mij. Deze thuis goed nagekeken en de foutjes eruit gehaald”

“Eigen nummer (“My Lifestory”) tekst en muziek geschreven”

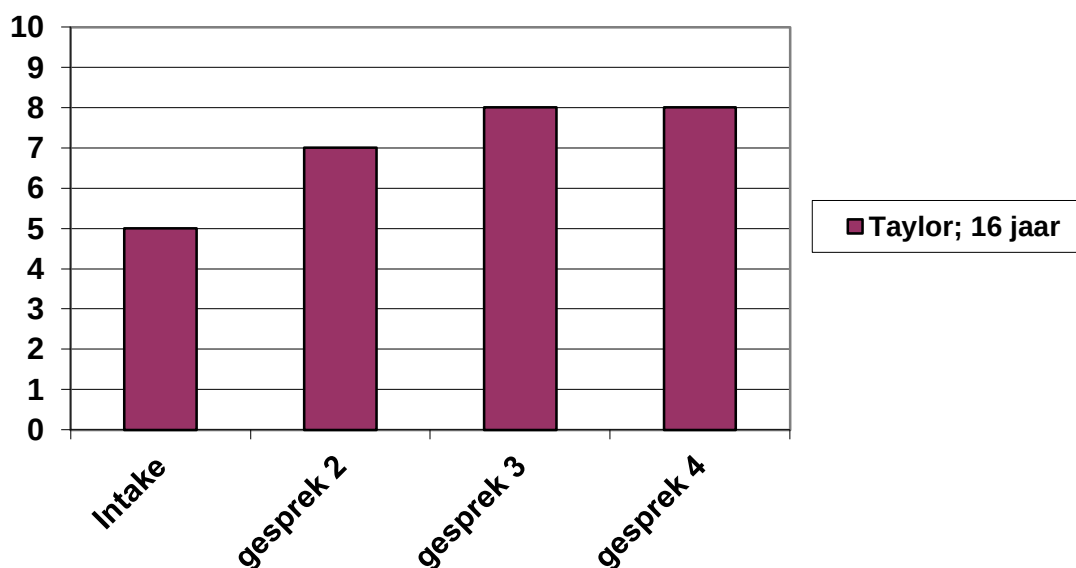
Eindgesprek

MP

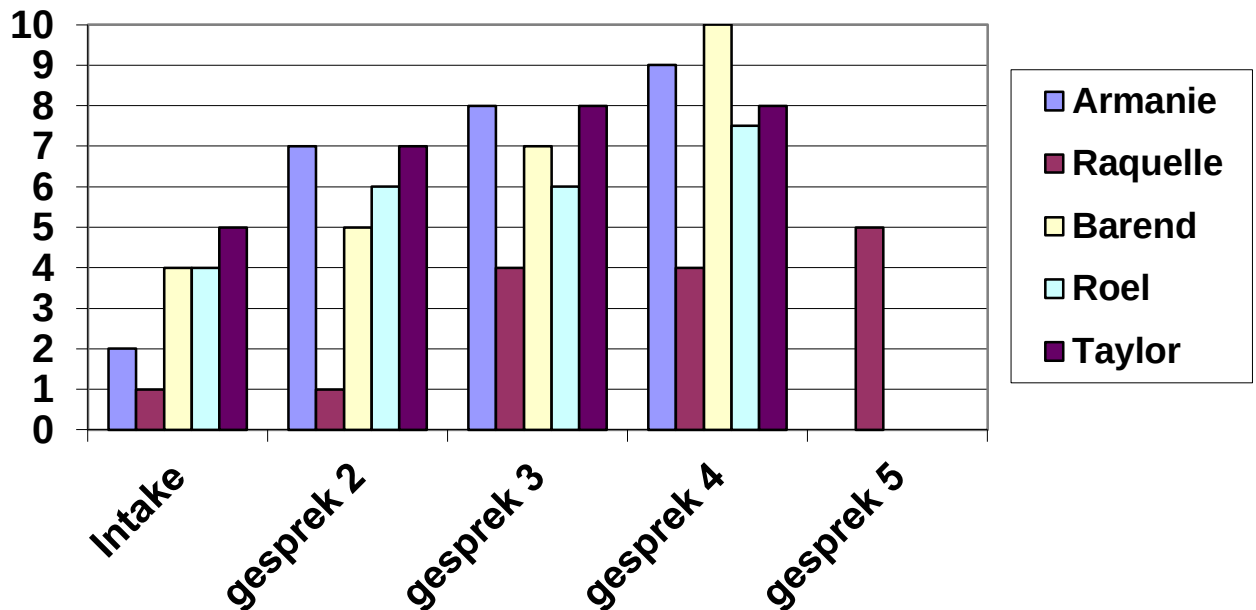
Het doel is bereikt omdat het zingen en spelen nu wel lukt. Door MP heeft Taylor dit doel wel bereikt. Taylor vond het fijn dat ze zichzelf punten kon geven om daarmee te zien hoe ver ze was. Taylor is erg trots op haar eigen geschreven nummer “My Lifestory”

Begeleider

Door de hulp van de begeleider was het werken met MP wel duidelijker en Taylor vond de dvd opnames in de geluidsstudio fijn en nuttig.

4.3 Het gezamenlijke overzicht

4.4 Toelichting op de gepresenteerde data met citaten uit de onderzoeksgroep

Zoals in het gezamenlijke overzicht betreffende de schaalvragen (kwantitatieve data, Harinck, 2009) te zien is, hebben alle jongeren progressie gemaakt. Bij de individuele kwalitatieve data (Harinck, 2009) is te lezen dat alle jongeren uit deze onderzoeksgroep deze progressie ook ervaren hebben. De jongeren hebben de vooraf gestelde doelen bereikt. Twee citaten ter illustratie: *“Ik heb bereikt wat ik wil”*, Armanie, *“Ik vind van wel, omdat het nou lukt”*, Taylor.

De onderzoeksgroep geeft aan dat zij door de focus te leggen op MP en de gesprekken zij efficiënter geholpen zijn en verder zijn gekomen met het realiseren van hun doel. Vier citaten ter illustratie: *“Anders was ik er nooit opgekomen”*, Raquella, *“Meer gaan nadenken”*, Armanie, *“Niet zo ver als dat ik nu bereikt heb”*. *“Je kan dingen voor je eigen zeggen”*, Roel. Het gebruik van de schaalvraag vinden de jongeren een concrete interventie. Twee illustratieve citaten *“Je kunt je punte geve dan zie je hoever je vooruit bent gekomen”*, Taylor, *“Ik had een overzicht over hoe alles ging”*, Barend. De jongeren kiezen zelf hun acties om een punt in de schaalvraag hoger te komen. De jongeren komen vaak met verrassende oplossingen om aan hun doel te werken (Twee voorbeelden: *“Niet hardop schelden maar in mezelf”*, Raquella. Of *“How to play Adele” (op You Tube)*, Taylor).

4.5 SVIB en rol van de begeleider

In deze paragraaf wordt beschreven wat de analyses van de beelden heeft opgeleverd en welke invloed deze analyses hebben gehad op het onderzoekstraject.

Er zijn acht representatieve opnames geweest van MP-gesprekken. Deze gesprekken zijn geanalyseerd middels de methodiek SVIB (Heijkant & Wegen, 2000) en de reflectiecyclus van Korthagen & Lagerwerf (2008). Begeleider heeft op de beelden gereflecteerd en verbeteringen toegepast waar nodig. Deze verbeteringen

waren gericht op het veelvuldiger gebruik van oplossingsgerichte interventies zoals het gebruik van EARS (Jong & Berg, 2008), voordelen (werkboek MP stap 2) en de schaalvraag (voor een illustratie van deze werkwijze zie bijlage D)

In de onderzoeksvraag staan SVIB en de rol van de begeleider apart benoemd en zijn theoretisch verkend. Gedurende het onderzoek vloeien SVIB en de (rol van de) begeleider bij MP in elkaar. De begeleider zet (bewust) de basisinteractieprincipes voor geslaagde communicatie in (Dekker & Biemans, 1994, Heijkant & Wegen, 2000) en stemt hiermee af op de beleving en gedachtewereld van de jongeren (Delfos, 2007, Kaldenbach, 2011, Lieshout, 2009, Nelis & Sark, 2009, Crone, 2008, Swaab, 2012, Otter & Haasen, 2004). Door een activerende beurtverdeling (met als bijzondere kracht het stellen van oplossingsgerichte vragen) is de jongere gemiddeld 70% aan het woord. In de gesprekken zijn regelmatig denkpauses ingelast waarin 'stilte' heerste. Meestal nam de jongere het initiatief om verder te gaan met het gesprek, vaak door het beantwoorden van de gestelde vraag.

Leiding geven is bij MP in dit onderzoekstraject gehanteerd in de zin van structuren en samenvatten. De begeleider opende de gesprekken (met vragen) en gebruikte de stappen uit het werkboek van MP als leidraad.

Een vast onderdeel tijdens de gesprekken was de schaalvraag en de acties die daarop zouden gaan volgen. In het werkboek waren gekleurde post-it stickers met de getallen 1-10 erop geplakt. Een vast onderdeel van de gesprekken was te onderzoeken hoe de jongere zichzelf waardeerde betreffende de schaalvraag. Elke bijeenkomst werden de (nieuwe) post it stickers geplakt en werd de vraag gesteld: "*Wat ga je doen om (bijvoorbeeld) van 6 naar 7 te komen?*" De begeleider had vooral een positieve en stimulerende rol en de jongeren kregen volop complimenten. (Cauffman & Dijk, 2009) over hun voortgang en ideeën. Geen van de jongeren heeft gedurende MP onethische keuzes gemaakt bij de formulering van hun doelen.

Uit de analyse van de opnames blijkt dat ontvangstbevestiging en instemmend benoemen regelmatig en kort ("*Juist, Yes!*") of met een non verbaal signaal zoals een duim omhoog zijn ingezet tijdens de begeleidingen. Dit is in afstemming op de belevingswereld van de onderzoeksgroep. Daarnaast zijn uitnodigende vragen gebruikt. Bijvoorbeeld ("*O, vertel eens*") of ("*Dat is een mooi idee en hoe ga je dat doen?*")

Gedurende het onderzoek is de begeleider zich steeds meer in de activerende rol van 'vragensteller' en 'doorvrager' gaan bekwamen. Het effect is zichtbaar in de beelden die van de gesprekken gemaakt zijn: de leden van de onderzoeksgroep vertelden veel en kwamen met goede en toepasbare initiatieven. De begeleider was bescheiden doch actief aanwezig en was zichzelf en daarmee authentiek. De aansluiting met de onderzoeksgroep ging 'als vanzelf'.

In het beeld is te zien dat er regelmatig gelachen wordt. Humor draagt bij aan een positieve sfeer. Ter illustratie: Armanie zei lachend: "*De humor was wel leuk, ik voelde me net een crimineel tussen die cijfertjes.*" (Armanie stond tussen de opgeplakte post it stickers met 'schaalcijfers' op de muur).

In hoofdstuk 5 is te lezen hoe vanuit de verzamelde en in dit hoofdstuk gepresenteerde data en de literatuur een antwoord gegeven wordt op de onderzoeksvraag.

(Wit, 2009)

Hoofdstuk 5

Evaluatie, interpretatie, conclusie en aanbevelingen

“U focust op oplossingen in plaats van problemen, op de toekomst in plaats van het verleden. Op wat goed gaat in plaats van wat fout gaat” (Jackson & McKergow, 2002).

Met dit citaat begon hoofdstuk 2 en dit citaat is ook de basis voor hoofdstuk 5. Per onderzocht item wordt beschreven wat de bevindingen en opbrengsten zijn geweest tijdens het onderzoek. In hoofdstuk 1 (januari 2012) is vermeld dat de begeleider gedurende het onderzoek zichzelf wil ontwikkelen en daarvoor een neerslag van deze ontwikkeling het oplossingsgerichte instrument ‘de schaalvraag’ (Jong & Berg, 2008) gebruikt. In mei 2012 geeft de begeleider zichzelf een nieuw en aangepast cijfer. Aan het einde van het hoofdstuk worden de conclusies van het onderzoek beschreven aan de hand van antwoorden op de onderzoeksvragen.

5.1 Ontwikkeling in de toepassing van oplossingsgerichte gesprekstechnieken

In hoofdstuk 1 scoorde de begeleider in januari 2012 een drie voor oplossingsgericht werken. In mei 2012 scoort hij gebaseerd op dit moment en in dit onderzoek, een acht. Vele reacties en interventies in de dagelijkse praktijk zijn inmiddels oplossingsgericht en worden onbewust - bekwaam (Maslow in Quak e.a., 2006) ingezet. Een nieuwe uitdaging ziet de begeleider in het beheersen en het onbewust - bekwaam inzetten van het ‘Lexicon van oplossingsgerichte technieken’ zoals beschreven in hoofdstuk 14 van Cauffman & Dijk (2009).

MP als methodiek zal navolging vinden in met name het mentoraat van jongeren. De mentor heeft diverse individuele contactmomenten. MP zal worden toegevoegd als individueel (hulp) traject. Oplossingsgericht werken en oplossingsgerichte gesprekstechnieken zoals EARS (Jong & Berg, 2008), zijn veel breder in te zetten in de praktijk van alledag.

In de dagelijkse praktijk van de Rebound beoordelen na elk studiemoment (drie per dag) zowel de jongeren als de begeleiding de studie (houding, herstelmomenten en oplossen van problemen). Na het proces van het onderzoek begint de begeleider de individuele beurt vaak met : *“Wat ging er beter?”* De communicatiesfeer is dan al positief en open. Vaak spreekt de begeleider daarna met de jongere, ‘strooit’ met complimenten (Cauffman & Dijk, 2009) en laat de jongere vertellen welke ‘voordelen’ zijn gedrag had voor hemzelf, de groep en de begeleider. EARS wordt in gesprekken gedurende de dag veelvuldig toegepast.

Een aanbeveling is tevens om oplossingsgerichte gesprekstechnieken te implementeren in de te ontwikkelen functie binnen het samenwerkingsverband van de Rebound te weten: preventie en nazorg.

5.2 Ontwikkelingen ten aanzien van SVIB

De rol van SVIB en daarmee het gebruik van de basisinteractieprincipes voor geslaagde communicatie (Heijkant & Wegen, 2000, Dekker & Biemans, 1994) is van belang voor een zorgvuldige analyse van de situatie die in beeld is. De analyse vanuit het begrippenkader zorgt voor een heldere waarneming en een duidelijk

startpunt voor het doorlopen van de reflectieve cyclus van Korthagen (2002). De score in de schaalvraag was in januari een zeven. In mei 2012 is de score een acht. De verschuiving is met name opgetreden door de 'ontdekking' van de kracht van vragen stellen en een bewust activerende beurtverdeling. De 'simpele regel' van Delfos (2007) "Laat de ander praten" (p.125) is als waardevol ervaren. Leiding geven door de begeleider in de context van structureren, samenvatten en plannen, mede door rekening te houden met het 'onrijpe' puberbrein (Crone, 2008, Swaab, 2012, Nelis & Sark, 2009) is verbeterd. Niet in de zin van corrigeren, maar meer als vorm van 'positief sturen.' De doelgroep ervaart dit als 'helpen' niet als 'bemoeien'. De aanbeveling, na dit onderzoek, is om beurt verdelen en leiding geven verder te verfijnen (Onbewust- bekwaam, Maslow in Quak e.a., 2006).

5.3 Ontwikkelingen ten aanzien van de rol en houding van de begeleider

De 'niet-weten- houding' (Jong en Berg, 2008) is de basishouding geweest van de begeleider die oprecht interesse toont in de jongeren tijdens dit onderzoek. Hiermee is een meer gefundeerde vertrouwensrelatie ontstaan (Otter & Haasen, 2004). Authentiek begeleiden is geloofwaardig als dit congruent is in gedrag en handelen (Intuition Compagnie, 2008 in Otter e.a.). Begeleider scoorde een vijf in januari en in mei 2012 scoort hij een acht in relatie tot dit onderzoek op dit moment. Een aanbeveling is dat de begeleider collega's aan raadt om zich te verdiepen in oplossingsgericht werken en denken. In het onderwijs (en daarbuiten) kan de vicieuze probleemcirkel van Furman (in Beumer-Peters, 2010) 'verstikkend' werken.

November 2010.

Vertegenwoordigers van Jeugdzorg, rebound Breda, rebound Waalwijk en een ouder komen bij elkaar om te spreken over de herplaatsing van een meisje. Beschuldigingen, verdedigingen, analyses 'het hele pakket'. Deze groep mensen hebben anderhalf uur bij elkaar gezeten, de stemming was nog negatiever toen men vertrok. Er was geen oplossing!

Maart 2012

"Hey Barend, wat gaat er beter sinds de vorige keer"?

Bovenstaande praktijkvoorbeelden illustreren het verschil tussen probleemgestuurd werken en oplossingsgericht werken. Herstel van contact en daarmee het (her-) winnen van vertrouwen is met het gebruik van oplossingsgerichte interventies prettiger. Jongeren die geplaatst zijn in de Rebound hebben vaak een anti- schoolse houding (Kaldenbach, 2011). Een aanbeveling is dat de begeleider zichzelf (nog) meer bewust kan zijn van zijn groot aandeel in contact en dit (nog) meer en beter aanwendt voor herstel van contact in geval van verstoring van de interactie (Heijkant & Wegen, 2000). Ook bij nare situaties als verbale of fysieke agressie of onbehoorlijk taalgebruik waarbij verstoring van de interactie een meer automatische reactie was, blijkt dat de begeleider meer 'middelen' heeft om krachtig, positief en professioneel te handelen en te reageren. Deze situaties zijn niet specifiek onderzocht of opgenomen (is in de praktijk haast niet te verwezenlijken) maar komen in de Rebound praktijk regelmatig voor. Door een focus te leggen op ontwikkeling met SVIB, rol en houding van de begeleider en oplossingsgericht werken verweven in de praktijk, als persoon en met de theorie, is er progressie.

Op 23 januari was er op het Dr. Mollercollege te Waalwijk een "Challenge Day" (www.challengeday.org) georganiseerd waarbij de begeleider een 'eendaagse begeleider' was. Ook met deze jongeren is de combinatie van het begrippenkader van SVIB, de rol van de begeleider en oplossingsgericht werken positief ingezet. Er mochten wegens privacy geen opnames worden gemaakt.

Uit dit onderzoek is gebleken dat ook met de jongeren uit de Rebound vooraf gestelde doelen behaald kunnen worden. De begeleider is een actieve deelgenoot van dit prettige proces. De woorden "Mission Possible" klinken positief en worden door de begeleider als zodanig ervaren. Inmiddels werkt de begeleider in oudergesprekken ook oplossingsgericht. Ook hier zijn (de meeste gesprekken) geen 'klaagzang' maar een 'warme douche' en wordt er gewerkt aan herstel van contact met ouders en de daarbij horende (nieuwe) vertrouwensrelatie. Nu (juni 2012) wordt er door de begeleider bij de meeste gesprekken met ouder(s)/ verzorger(s) in het kort en afgestemd op de ouder(s)/ verzorger(s) uitgelegd wat de kracht is van oplossingsgerichte interventies en EARS (Jong & Berg, 2008) die begeleider gebruikt zowel in de groep en bij de individuele begeleiding. In de oudergesprekken waar de jongere zelf bij is illustreert begeleider deze oplossingsgerichte interventies tijdens het gesprek en benoemt deze interventies achteraf aan de ouder(s) / verzorger(s).

Johan (gefingerde naam) zat niet in de onderzoeksgroep. Hij is geplaatst in april 2012, dit gesprek vond plaats op 15 mei 2012

Begeleider: *"Goh, Johan vertel eens aan mama welke super acties jij vandaag hebt gedaan om mijn vertrouwen te winnen ?"*

Johan: *"Ik heb de hele tijd stil zitten werken en ben niet de discussie aangegaan toen ik op mijn kop kreeg".*

Begeleider: *"Wauw, dat is mooi ! Wat bereik je hiermee" ?*

Johan: *"Dat ik weer vertrouwen opbouw".*

Mama: *"Dat is fijn." (glimlacht)*

Op 4 juni 2012 was de familie van Rijn (gefingerde naam) te gast voor een gesprek. De heer van Rijn kon nogal een fel reageren op dochter Sofie (niet in de onderzoeksgroep). De heer van Rijn belde op 21 mei om een 'ruzie' te melden. De heer van Rijn vertelde dat hij bij die ruzie zo rustig was gebleven.

Begeleider: *"Papa wat deed U erg goed en anders bij de ruzie laatst over het vouwen van de krantjes?"*

Papa: (Nadenkend).. *"Wat deed ik goed?"*

Sofie: (Lachend) *"Ja, papa onze begeleider kan moeilijke vragen stellen".*

Papa: *"Ik weet het echt niet".*

Begeleider: *"Mag ik helpen? U vertelde trots dat U zo rustig bleef bij de ruzie, dat is mooi ! Wat was het effect op Sofie en de sfeer" ?*

Papa: *"Ik kon een rustig gesprek voeren met Sofie".*

Begeleider: *"Hoe vond jij dat Sofie?"*

Sofie: *"Een stuk fijner" !*

In het meer professioneel werken van de begeleider is met het zoeken naar de antwoorden van dit onderzoek een constructieve en positieve manier van begeleiden ontstaan.

Tijdens het werken in de Rebound groep als geheel worden ook de oplossingsgerichte aanpak als signaleren van vooruitgang, samenwerking en het gebruikmaken van aanwezige hulpbronnen en kwaliteiten ingezet (Beumer- Peters, 2010).

5.4 Dagelijkse praktijk binnen jongerencentrum “de Tavenu”

Binnen de Tavenu zijn dagelijks ontmoetingen (Ginneken, 2006, Dijkstra, 2008) tussen begeleider en tal van jongeren in de leeftijd van 12- 24 jaar, bij een divers activiteitenaanbod zoals: schoolfeesten, culturele en kunstzinnige activiteiten, inloop, project taakstraf (www.tavenu.nl).

Na de opgedane kennis uit dit onderzoek is een aanbeveling om in interactie met de jongeren een groter accent te leggen op de rol van de oplossingsgerichte begeleider en het gebruik van de basisinteractieprincipes voor geslaagde communicatie (Heijkant & Wegen, 2000, Dekker & Biemans, 1994) Soms voor (herstel van) contact, vaak ter stimulering gericht op een wederzijds (opbouwend en positief) contact (Rogers 1982, Otter & Haasen, 2004). Afstemming op en respect voor de doelgroep van het jongerencentrum is een voorwaarde voor geslaagde communicatie (Kaldenbach, 2007, Lieshout, 2009).

5.5 Beantwoording van de onderzoeksvragen

De conclusies die te trekken zijn betreffen deze onderzoeksgroep en dit onderzoek. De conclusie is derhalve een ‘voorzichtige’ conclusie.

De onderzoeksvragen zijn:

Wat is het effect van oplossingsgericht begeleiden van jongeren, middels het instrument ‘Mission Possible’?

Sub vraag 1: Hoe kan SVIB ondersteunend zijn bij oplossingsgericht werken?

Sub vraag 2: Wat betekent dit voor mijn rol als begeleider en welke voorwaarden moet ik aan mijzelf stellen ?

In het onderzoek is gebleken dat de optelsom van de afzonderlijke delen (oplossingsgericht werken, SVIB en de rol en houding van de begeleider) als effect hebben dat jongeren uit de onderzoeksgroep hun vooraf gestelde doelen bereiken binnen een positieve leer- en werkomgeving. Door oplossingsgericht werken, SVIB en de rol en houding van de begeleider te verweven en vermengen met elkaar ontstaat een krachtige, positieve en constructieve manier van coachen.

In het laatste hoofdstuk wordt terug geblikt op het onderzoeksproces en worden aanbevelingen geformuleerd voor de toekomst. Tevens wordt er een toelichting gegeven op het begrip “Hopamine” (Vorst, 2010).

(Wit, 2009)

Hoofdstuk 6

Nawoord

6.1 Welkom in de ‘wondere wereld’ van oplossingsgericht werken

(vrije interpretatie van openingszin door Chriet Titulaer, 1982)

Wonderlijk in de zin van ‘anders’ dan het meer bekende probleemgestuurde werken (Beumer- Peters, 2010). Ik kan voor oplossingsgericht werken woorden gebruiken als positief, hoop, humor en opwaarts. Ik ben een rijker mens en een meer professionele begeleider geworden. In de afgelopen maanden heb ik de kracht van ‘hoop’ ervaren en ideeën ontwikkeld hoe oplossingsgericht werken in de Rebound (nog) meer en efficiënter toe te passen is. In de paragrafen hieronder staan hoop en ideeën beschreven. Het hoofdstuk en daarmee mijn meesterstuk eindigt met de liedtekst die aansluit bij mijn missie als begeleider en als mens: “Undisclosed desires” (verborgen verlangens) (Bellamy, 2009).

6.2 Hopamine (Vorst, 2010)

Ik vond in inspirerende zoek- en ervaringstocht gedurende het onderzoek de term “Hopamine” Een samensmelting van de woorden dopamine en hoop. Dopamine is een stof in de hersenen die een grote rol speelt bij het ervaren van plezier en geluk. Hoop geeft positieve energie en is terug te brengen tot een stofje dat helpt om te verheugen (Vorst, 2010). Hoop is in staat om grote mensenmassa’s te sterken. Ik denk aan de campagne van Barack Obama die de kernwoorden “Yes we can!” gebruikte (Dougherty, 2008). Ik ervaar hopamine door de toepassing en de effecten van oplossingsgericht werken.

6.3 Aanbevelingen voor nieuwe toepassingen

Vanaf mei 2012 wil ik MP individueel in gaan zetten voor jongeren met een ‘diagnose’ of kenmerken van een diagnose (American Psychiatric Association, 2005). De kennis die is opgedaan in dit onderzoek gebundeld met de handreikingen van Kahn (1998), Lieshout (2009) en Delfos (2007) geven mij kracht om met jongeren met een diagnose ook oplossingsgericht aan het werk te gaan. Er zullen gezien de ontwikkelingen binnen passend onderwijs (www.passendonderwijs.nl) met enige regelmaat jongeren geplaatst worden in de Rebound met een vastgestelde of vast te stellen diagnose. Vanuit de ervaringen en conclusies uit dit praktijkonderzoek blijft voor mij een basis dat de begeleider de directe en persoonlijke ontmoeting aangaat met de jongere vanuit een oplossingsgerichte interactie. Het betekent dat ik als begeleider van belang en aanwezig ben voor ‘mijn’ jongeren en dat ook steeds duidelijker laat weten (Rogers, 1982).

6.4 Undisclosed desires (Bellamy, 2009)

Door de leer- en ervaringsmomenten die ik gedurende het onderzoek heb opgedaan is mijn energie als begeleider toegenomen om ‘het beste’ uit jongeren te halen. Ik wil mijn kennis verdiepen met een boek zoals “Autipower” (Janssen & Rombout, 2011) waarin geschreven staat “Hoe mensen omgaan met beperkingen en hoe ze uiteindelijk de kwaliteiten die het autisme hen brengt, weten te benutten” (p.6),

(autisme vertaal ik hier vrij naar jongeren). Zo wil ik een rol spelen om aan de basisbehoefte van elk mens volgens de humanistische psychologie van Maslow (1971) met kernbegrippen zoals: veiligheid, ergens-bij-horen, genegenheid, respect en zelfrespect en zelfrealisatie, te voldoen.

Ik wil dit meesterstuk eindigen met de volgende (lied)tekst van de band Muse die mij telkens weer ontroert en aansluit bij mij als persoon en mijn 'missie'.

Undisclosed desires

(..)

"I'll make you feel pure

Trust me

You can be sure

(..)

I want to satisfy the undisclosed desires in your heart"

Bellamy (2009)

Dit meesterstuk is mogelijk gemaakt door de deskundigheid en het geduld van:

Jullie maken mijn rugzak gevuld en draaglijk.
Heel heel veel dank !!!

Literatuurlijst:

American Psychiatric Association (2005). Diagnostic and statistical manual of mental disorders, Fourth edition, Text revision DSM-IV-TR. Arlington: American Psychiatric Publishing.

Bellamy M., (2009). The Resistance. London: Warner Music.

Beumer- Peeters C. (2010). Mission Possible Kids' Skills voor jongeren. Van probleem naar oplossing in 11 heldere stappen. Amsterdam :Uitgeverij Nelissen.

Boerman R. (2008). Ethische uitgangspunten bij praktijkonderzoek. Verkregen op 6 maart van Fonty's portal.

Challenge Day (z.d.) verkregen op 21 januari 2012 via <http://www.challengeday.org>

Crone E. (2008). Het puberende brein. Over de ontwikkeling van de hersenen in de unieke periode van de adolescentie. Amsterdam: Uitgeverij Bert Bakker.

Csikszentmihalyi M. (2007). Flow psychologie van de optimale ervaring. Amsterdam: Uitgeverij Boom.

Dougherty S. (2008). Barack Obama. Yes we can. Amersfoort: Imago uitgevers.

Dumont C., Jansen K., Vaucaire M., (2010). Lange nachten korte dagen. Hilversum: Rodeo media B.V.

Delfos M. F. (2007). Ik heb ook wat te vertellen Communiceren met pubers en adolescenten. Amsterdam : Uitgeverij SWP.

Delfos M. (2007). Kinderen en gedragsproblemen. Angst, agressie, depressie en adhd. Een biopsychologisch model met richtlijnen voor diagnostiek en behandeling. Aangevuld met psychosomatiekmodel. Amsterdam: Harcourt assessment BV.

Dekker T., Biemans H. (1994). Videohometraining in gezinnen. Houten- Zaventem : Bohn Stafleu van Loghum.

Dijksta K, Brakel D. van, Wetter E. van, Logtenberg H. (2008). Naar een inclusieve omgeving. Antwerpen-Apeldoorn: Garant.

Fast J. (1990). De taal van het lichaam. Cothen: Servire uitgevers B.V.

Le Fevere de Ten Hove de M., Callens N., Geysen T. Maene W., (2008). Survivalkit voor leerkrachten. Oplossingsgericht werken op school. Antwerpen- Apeldoorn : Garant.

Furman B. Beumer-Peters C., (2010) Werkboek Mission Possible. Meppel: Ten Brink

Ginneken E. van, (2006). Kwaliteit waarborgen vanuit de beleving en behoeften van jongeren. Waalwijk: Eigen druk.

Harinck F. (2009). Basisprincipes praktijkonderzoek. Antwerpen- Apeldoorn: Garant.

Hollander J. & Wijnberg J. (2010). Provocatief coachen. De basis. Schiedam : Scriptum.

Heijkant C. van den & Wegen R. van der (2000). De klas in beeld Video interactie begeleiding in school. Heeswijk- Dinther: Uitgeverij Esstede bv.

Heijkant C. van den, Quak G., Swet J. van, Vloet K. , Vos M. de , Wegen R. van der (2006). School video interactie begeleiding, van meerdere kanten bekeken. Antwerpen, Apeldoorn: Garant uitgevers.

Jackson P.& McKergow M. (2002). Oplossingsgericht denken. Zaltbommel: Thema

Jansen H. & Rombout B. (2011). Autipower! Succesvol leven en werken met een vorm van autisme. Eindhoven: Uitgeverij Pepijn BV.

Jong P. de & Berg I. K. (2008). De kracht van oplossingen. Handwijzer voor oplossingsgerichte gesprekstherapie. Amsterdam: Harcourt.

Kahn R. (1998). Gids pillen en psychiatrie. Ziektebeelden herkenning behandeling geneesmiddelen bijwerkingen. Amsterdam: Uitgeverij Balans.

Kaldenbach H. (2007). Respect. 99 tips voor het omgaan met jongeren in de straatcultuur. Amsterdam: Prometheus.

Kaldenbach H. (2011) . Machomannetjes 99 tips om de straatcultuur terug te dringen uit uw school. Amsterdam: Prometheus.

Kallenberg T., Koster B., Onstenk J., Scheepsmma W., (2007) Ontwikkeling door onderzoek. Een handreiking voor leraren. Utrecht- Zutphen: ThemeMeulenhof.

Korthagen F. & Lagerwerf B. (2008). Leren van binnenuit. Onderwijsontwikkeling in een nieuwe tijd. Soest: Uitgeverij Nelissen.

Lieshout T. van (2009) Pedagogische adviezen voor speciale kinderen Een praktisch handboek voor professionele opvoeders, begeleiders en leerkrachten. Houten : Bohn Stafleu van Loghum.

Maslow A. (1971). Psychologie van het menselijk zijn. Rotterdam: Lemniscaat.

Messing C. & Wienke D. (2011). Reboundprogramma's in het voortgezet onderwijs Bouwstenen voor organisatie en methodiek. Amsterdam : Uitgeverij SWP.

Nelis H. & Sark Y. van (2009) . Puberbrein binnenstebuiten. Wat beweegt jongeren van 10 tot 25 jaar ? Utrecht/ Antwerpen: Kosmos uitgevers.

Otter M. den, Haasen M. (Red.), Hoek I., Rackwitz S., Semmekrot M., Bos J., Bergen E. van, Trouwbors E., Heijkant C. van den. (2004) Wat je ziet ben je zelf School video interactie begeleiding met leerlingen. Antwerpen-Apeldoorn: Garant.

Otter W. den, Dreissen L., Duin M. van, Düren W., Haasen M., Hulten M. van, Jespers H., Paardekooper E., Wegen R. van der, (2009). De school video interactie begeleider, Volgend in beweging. Antwerpen- Apeldoorn: Garant.

Passend onderwijs (z.d.). verkregen op 10 mei 2012, via <http://www.passendonderwijs.nl/>

Rogers C.(1982). Over mens zijn. Een perspectief. Haarlem: De toorts.

Spangenberg F. & Lampert M. (2009). De grenzeloze generatie en de eeuwige jeugd van hun opvoeders. Amsterdam: Nieuw Amsterdam uitgevers.

Swaab D. (2012). Wij zijn ons brein. Van baarmoeder tot Alzheimer. Amsterdam- Antwerpen: Uitgeverij contact.

Tavenu (z.d.). Verkregen op 10 mei 2012, via <http://www.tavenu.nl/home.html>

Titulaer C. (1982). Een kwart eeuw ruimtevaart . Utrecht: Stichting Teleac.

Vorst R. van der (2010). Hoop. Amsterdam: Nieuw Amsterdam uitgevers.

Wijnberg J. (1999) . Lachen als levensvisie. Humor en uitdaging in de psychologische praktijk. Utrecht- Antwerpen: Kosmos- Z& K uitgevers.

Wit P. de. (2009). Sigmund weet wel raad met kinderen. Amsterdam: De harmonie.

Bijlage A: de stappen van de methode Mission Possible

MISSION POSSIBLE

1

Wat wil je leren, of waar wil je beter in worden? Welk doel wil jij jezelf stellen?

2

Welke voordelen zal dat voor jou hebben, en welke voordelen zal dat voor anderen hebben?

3

Welke vrienden en/of familieleden kunnen jou helpen jouw doel te bereiken?

4

Welk ding, idool, foto, woord, uitdrukking of tune kan voor jouw doel symbool staan en kan jou helpen je doel steeds te herinneren?

5

Wat geeft jouw vrienden en/of familieleden (je supporters) het vertrouwen dat jij jouw doel kunt bereiken?

6

Welke vaardigheden of mogelijkheden heb jij, die je kunt inzetten om jouw doel te bereiken?

7

Waar, op een schaal van 1 tot 10, zou jij jezelf plaatsen, als 1 betekent dat je net begint, en 10 betekent dat je jouw doel hebt bereikt?

8

Wat ga je deze week doen om dichterbij je doel te komen?

9

Hoe ga je jouw vorderingen bijhouden en laten zien? Met wie ga je jouw succeservaringen delen?

10

Als het onderweg eens wat tegen zit, hoe ga je het overwinnen van deze tegenslag dan aanpakken?

11

Hoe ga je het vieren als je jouw doel hebt bereikt? Hoe bedank je jouw supporters voor hun ondersteuning en hun hulp?

Ga voor meer informatie naar: www.brandnewway.nl of www.uitgeverijpica.nl
 © 2010 Caroline Beumer-Peeters, © Helsinki Brief Therapy Institute, Illustraties: Sieger Zuiderma

Bijlage B: vragenlijst

- 1 Heb jij jouw Mission Possible doel gehaald ?
- 2 Heeft het werken met Mission Possible geholpen om jouw doel te behalen ?
- 3 Zou je jouw doel ook behaald hebben zonder Mission Possible ?
- 4 Wat vond je prettig aan het werken met Mission Possible ?
- 5 Wat vond je minder prettig aan het werken met Mission Possible ?
- 6 Een schaalvraag... Welk punt zou jij Mission Possible geven ?
- 7 Heb je tips voor Mission Possible ?
- 8 Wat heb je gehad aan mijn hulp bij Mission Possible ?
- 9 Wat vond je prettig aan mijn hulp bij Mission Possible ?
- 10 Heb je tips voor mij, als het gaat over mijn hulp bij Mission Possible ?

Thankx

3 x M

Mango Mission Mari

Bijlage C: Een ingevulde vragenlijst

Roel 23 maart

- 1 Heb jij jouw Mission Possible doel gehaald? *Ja, een deel wel
dat ik rustiger kon reageren.
en soms ook weer niet.*
- 2 Heeft het werken met Mission Possible geholpen om jouw doel te behalen? *Ja, eerst was ik er niet zo mee bezig.*
- 3 Zou je jouw doel ook behaald hebben zonder Mission Possible? *Ja, maar niet zo ver als dat ik nu bereikt heb.*
- 4 Wat vond je prettig aan het werken met Mission Possible? *dat je dingen voor je eigen kan zeggen.*
- 5 Wat vond je minder prettig aan het werken met Mission Possible? *eigenlijk niets.*
- 6 Een schaalvraag... Welk punt zou jij Mission Possible geven? *10 want ik zou niet weten wat er beter kan.*
- 7 Heb je tips voor Mission Possible? *nee.*
- 8 Wat heb je gehad aan mijn hulp bij Mission Possible? *vertrouwen geven dat ik het zelf kan.*
- 9 Wat vond je prettig aan mijn hulp bij Mission Possible? *Rustig de tijd er voor nemen.*
- 10 Heb je tips voor mij, als het gaat over mijn hulp bij Mission Possible? *nee.*

Thankx

3 x M

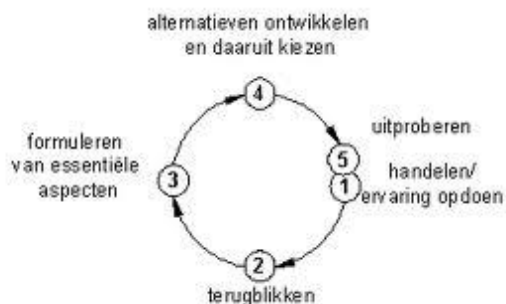
Mango Mission Mari

Bijlage D: Voorbeeld reflectie beelden

Derde MP gesprek met Raquelle op 5 maart. Duur opname 15.08

MP doel : Normale woorden gebruiken als ik boos ben

Figuur 1 Reflectiecyclus van Korthagen & Lagerwerf (2008)

1 Accent op oplossingsgerichte interventies en beurt verdelen

2 Ik laat Raquelle spreken over de voordelen (MP stap 2) van dit 'nieuwe' gedrag. Voorbeeldzinnen: Nu al voordeel "*Ik kwets geen andere mensen*". "*Op school minder eruit gestuurd worden*". Raquelle zegt dat ze laatst haar teen gestoten had en normaal zou 'flippen'. Nu zei ze "*au*" in plaats van..... Compliment gegeven !!! Op de vraag "*Wat gaat er beter?*" vertelde Raquelle dat ze haast niet meer met 'kanker' scheldt (een paar mensen zijn daaraan overleden en de moeder van de buurvrouw heeft kanker). Raquelle zegt nu vaker "*ku*"

3 Niet spreken over scheldkanonnades (probleemgestuurd) wel over huidig nieuw gedrag en inzicht. Initiatieven van Raquelle ontvangen zoals scheldloos, oppassituatie en het niet schelden op dat moment.

Raquelle geeft aan dat 'geen schelden' geen optie is. Noemt dat zelf "*Scheldloos is geen Raquelle*". Accepteren van eigenheid jongere. Wel in 'algemene' context geplaatst. Raquelle kwam vervolgens met initiatief dat ze met het buurjongetje op straat liep. Het buurjongetje schold en enkele mensen zeiden "*Dat heb jij zeker geleerd?*" Raquelle vond het 'voor schut'.

4 Schaal vraag : "*Wat moet er gebeuren om naar 4 te komen?*" In plaats van 'godverdomme' 'sijt' zeggen dit is korter en niet zo erg". (aldus Raquelle). Raquelle zegt zelf dat schelden voor een 3 jarige "*niet normaal is, wat als hij 8 is ??*" (mooie passende gezichtsuitdrukking van Raquelle, benoemd door mij) .

Raquelle: "*Die ouders zijn toch nette mensen.*"

Ik: "*En dan vragen ze toch jou, wat een vertrouwen geef jij ze!*" .

Raquelle: "... (glimlacht)

5 EARS gebruikt bij voordelen niet schelden met 'kanker' in het openbaar en in de klas bij school van herkomst (en waar Raquelle ook binnenkort stapsgewijs terugkeert na de Rebound).

Compensatiemoment:

Ik heb verteld vanuit mijn situatie hoe het is als er een of meerdere leerlingen (behoorlijk) schelden tijdens de les. Ik geef voorbeelden non verbaal en verbaal.

Gevraagd of Raquelle zich in de leerkracht (betreft schelden) kan verplaatsen.

Raquelle vindt het 'wel leuk' maar kan zich er iets bij voorstellen.

Eindopmerking laatste 30 seconden :Raquelle heeft bij het bereiken van het doel zich een lolly in het vooruitzicht gesteld (MP stap 11 'succes vieren'). Ik: "*En gaan we nog voor de lolly?*". Raquelle: "*Ja, ik denk het wel.*"

Algemeen:

Raquelle komt met vele initiatieven die allemaal een relatie hebben met haar doel. Ze noemt vele nieuwe situaties waarbij 'nieuw gedrag en inzicht' getoond wordt.

Leiding geven bestaat uit samenvatten, compliment geven voor alle acties en gebeurtenissen en weer oplossingsgericht doorvragen. Kan ook gezien worden als beurt verdelen.

Openingszin: "*Wat ging er beter?*" is een krachtig begin waar de toon gezet wordt.

Goed om eigenheid van Raquelle (in geval niet scheldloos worden zie 3) te bewaren.

Raquelle is ruim 70 % aan het woord.

Gesprek in ontspannen sfeer. 97 % over het onderwerp: Normale woorden gebruiken.

Volgende keer nummer 1: Verder bekwamen in oplossingsgerichte interventie. Goed bezig !